

Jon Fosse

DROOM IN DE HERFST

DRAUM OM HAUSTEN (1999)

Een toneelstuk

Vertaling Tom Kleijn

PERSONEN

Man

Vrouw

Moeder

Vader

Gry

PLAATS

Een kerkhof, late herfst

Een uithoek op een groot kerkhof. Late herfst. Het heeft zojuist geregend. Zwarte bomen. Er hangen nog maar een paar bladeren aan de takken, wat afgevallen bladeren liggen op de grond. Een grindpad, een bank met afbladderende verf. De Man komt over het grindpad aanlopen, verlaat het, loopt naar een grafsteen, leest de inscriptie, staat er een tijdje naar te kijken, loopt dan naar een andere grafsteen, leest ook daar de inscriptie, kijkt er een tijd naar, keert terug naar het grindpad, loopt naar de bank en gaat zitten. Hij kijkt omhoog, hij kan eindelijk huilen. Hij trekt zijn jas strakker om zich heen, kijkt naar het natgeregende grind. Hij staat op, doet zijn mond open alsof hij iets wil zeggen, blijft een tijdlang stokstijf staan, perst zijn lippen op elkaar en knijpt zijn ogen dicht, zijn gezicht vertrekt van smart, dan doet hij zijn ogen weer open, staart met zijn hoofd opzij gebogen in het niets; en terwijl hij daar zo staat, komt de Vrouw dichterbij, ziet hem, probeert onopgemerkt te blijven, weet niet precies of ze moet omkeren of langs hem lopen, ze aarzelt, hij neemt haar vaag waar, zij kijkt naar de grond, hij gaat weer op de bank zitten, geneert zich, is onaangenaam getroffen, kijkt dan voorzichtig in haar richting en dan herkent hij haar

MAN

oprecht verrast
Nee maar ben jij dat

VROUW

verlegen
Zeker
ja
Zij slaat haar ogen neer, speelt wat met de punt van haar schoen in het grind

MAN

staat op, kijkt naar haar
Nou dat jij hier bent
dat ik jou tegenkom
hier
nu
Dat is niet te geloven
Zij blijft staan en kijkt naar de grond
Nee zo iets
leuk
Het is toch al zo
lang geleden

VROUW

eenvoudig
Ja
Lange pauze

MAN

Ik wist helemaal niet
dat je in de stad was

VROUW

lacht kort
Maar voor even

MAN

Nee maar zoiets

VROUW

Maar even op bezoek

MAN

Wat een verrassing

VROUW

Ja

Korte pauze

MAN

Dat is vreemd
dat we elkaar hier tegenkomen

zo

ja

hier op het kerkhof

bedoel ik

We hebben immers niet

onderbreekt zichzelf, slaat de ogen neer. Allebei staan ze naar de grond te kijken.

Pauze

VROUW

slaat de ogen op, kijkt hem kort aan

Nou ja zo is het nu eenmaal

MAN

lacht kort

Echt merkwaardig

Hij werpt een blik op de bank

Daar zit ik

zomaar wat

zie je

helemaal alleen

in de donkere herfst

VROUW

Zit en denkt na

MAN

Denk en denk

Ik zit hier

en ben misschien

treurig

VROUW

Zit daar en voelt wat er is

MAN

kortaf

Ja doe ik zeker

Lange pauze. Hij loopt naar de bank en gaat op het ene einde ervan zitten, kijkt naar haar, die daar nog steeds staat en naar de grond kijkt en voorzichtig met de neus van haar schoen in het grind speelt

Wil je ook komen zitten

even

Heb je tijd

Snel

Of misschien heb je geen tijd

Misschien ben je nog iets van plan

Misschien heb je haast

Maar in ieder geval

leuk je terug te zien

Het is zo lang geleden

dat ik je voor het laatst zag

En het is zo onverwacht
dat jij daar opeens staat
terwijl ik hier zit
Nee dat had ik van mijn leven niet kunnen denken
dat jij
daar opeens zou staan

VROUW

Ik kan wel even gaan zitten
*Ze loopt erheen en gaat op het andere einde van de bank zitten. Ze kijken elkaar
schuchter aan, kijken dan weer naar de grond. Pauze*

MAN

kijkt haar verlegen aan
Nee dat is onverwacht

VROUW

Ja
Ik heb aan je gedacht
toen ik hierheen wilde komen
Maar
onderbreekt zichzelf. Korte pauze
Ja we hebben toch nooit
zo veel met elkaar
te maken gehad
en het is lang geleden
sinds de laatste keer
Pauze
En jij
loopt hier zo maar
lacht kort
op kerkhoven rond
Korte pauze
In de zomer
doen veel mensen dat
maar nu is er nauwelijks iemand
in de herfst
in het donker
in de regen

MAN

Nee bijna niemand nu
nu het herfst is
en regent

VROUW

kijkt hem aan, glimlacht
Zeg
aarzelt, slaat haar ogen neer
Zeg
aarzelt, kijkt hem aan
zeg
op weg hierheen
gisteren
in het vliegtuig
ja daar was een kleine jongen

in het vliegtuig die zei
toen we helemaal hoog in de lucht waren
"We kunnen de vogels niet zien"

Is dat niet grappig

Hij knikt.

Haastig

En vandaag
heb ik met een klein meisje gesproken
die was beslist pas twee of zo

ze liet me haar pop zien

Ik zei wat een mooie pop

Ik vroeg hoe die heette

Ze zei dat de pop Amalie heette

Ik zei wat een mooie naam

Weet je wat ze toen zei

Ze zei alle mooie namen zijn droevig

*terwijl ze praat, buigt ze haar hoofd diep en kijkt hem van opzij aan, hij kijkt even snel
naar haar, ze glimlachen elkaar kort toe*

MAN

Dat is lief gezegd

Korte pauze

VROUW

Wat kleine kinderen niet
allemaal zeggen

Die kunnen

gewoon

zulke ware dingen zeggen

Pauze

MAN

Jij hebt geen kinderen

De Vrouw schudt haar hoofd, kijkt naar de grond

Woon je nog altijd alleen

Zij knikt

VROUW

En jij leeft nog altijd

met je vrouw samen

en met jullie zoon

MAN

Ja

Pauze. Kijken elkaar aan, dan weer naar de grond

VROUW

Maar waarom zit je hier

MAN

Ach zo maar

VROUW

Ben je vaak hier

MAN

Nee niet zo vaak

Tamelijk zelden zelfs

af en toe gewoon

VROUW

Woon jij niet allang
in deze buurt

MAN

Niet vlakbij
maar ook niet ver weg

Pauze

Ben je gewoon zo maar hier
of wilde je hierheen komen

VROUW

Ik ben gaan wandelen
en toen hier terecht gekomen

MAN

Ja

Korte pauze

Zo was het bij mij
eigenlijk ook

VROUW

Je bent dus niet vaak hier

MAN

Zo af en toe
wel vaker

Maar niet heel vaak

VROUW

Is toch merkwaardig dat we
elkaar hier tegenkomen

Ze knikken. Pauze

MAN

Gaat het goed met je

VROUW

Ja dank je

MAN

Ik bedoel serieus

VROUW

Helemaal niet slecht

Ik heb het niet slecht

Het gaat heel goed zelfs

Met iets van gelatenheid

Nee ik weet niet

En met jou

MAN

Goed

De Vrouw zit wat onrustig, alsof ze wil opstaan

Een beetje angstig

Moet je gaan

VROUW

Nee nog niet

MAN

Je bent niet iets bepaalds van plan

Zij schudt haar hoofd

VROUW

kijkt hem aan

En jij

MAN

met iets van verwachting

Ja

VROUW

Ach niets

MAN

Zeg 't gerust

VROUW

Weet je

wat ik denk

Ik denk dat ik misschien hierheen ben gekomen

naar het kerkhof

bedoel ik

om jou tegen te komen

Misschien is dat zo

*Ze kijken elkaar aan, als door elkaar aangetrokken, maar houden dan op, glimlachen
tamelijk open naar elkaar, maar zijn dan weer verlegen*

Misschien

En waarom ben

jij hier

MAN

Misschien om jou tegen te komen

Dat zou toch kunnen

Hij lacht even, kijkt haar aan

Wie weet

onderbreekt zichzelf

Nee ik weet 't niet

Hij kijkt haar oprecht aan

Toch waarschijnlijk daarom

Ik

hij kijkt haar aan

eigenlijk heb ik aan jou gedacht

voordat ik hier kwam

Dat is waar

Maar

slaat zijn ogen neer

dat deed ik ook

vroeger

maar toen ben je niet gekomen

VROUW

een beetje gelukkig

Is dat waar

MAN

aarzelt een beetje

Ja

*Beiden kijken naar beneden, draaien zich een beetje van elkaar af, als zaten ze daar
ieder voor zich. De Man werpt een blik op de Vrouw*

Geloofde je dat ik hier zou zijn

Zij schudt haar hoofd

Nee

Zij schudt nog een keer haar hoofd

VROUW

Of

toch op een bepaalde manier

geloofde ik dat wel

Ik dacht dat niet

zo helder of duidelijk

maar

op een bepaalde manier

ben ik wel daarheen gegaan

lacht even

waar ik dacht dat jij zou zijn

toch wel

MAN

Maar je geloofde niet echt

dat ik hier zou zijn

VROUW

Nee

MAN

Ik ook niet

hier

Af en toe

niet zo vaak

maar af en toe

denk ik aan je

Dat is echt zo

VROUW

Ik denk aan jou

ik ook

Pauze. Hij strekt zijn arm naar haar uit, zij haar arm ook naar hem, snel strelen ze lichtjes elkaars vingers, trekken hun armen dan weer terug. Ze zitten daar en kijken verlegen voor zich uit. De Man staat op, draait haar de rug toe, werpt een blik op de graven, loopt dan naar een van de grafstenen, waarvoor hij in het begin stond, gaat ervoor staan, kijkt ernaar. Zij kijkt naar hem

Je leest

wat er op de grafstenen staat

MAN

draait zich naar haar om, met lichte tegenzin

Ja

Korte pauze

Dat doet toch iedereen

op kerkhoven

nietwaar

VROUW

Dat wilde ik

juist zeggen

Ik geloof dat iedereen dat doet

Ik in ieder geval

De Man knikt, zij staat op, blijft staan en kijkt naar hem

Misschien zijn
grafstenen daarvoor
misschien
zodat we rondlopen en lezen
wat erop staat
en dan erover nadenken wie die doden
dan wel zijn geweest

MAN

Ik geloof dat ze er staan
zodat God
zich herinnert wie er ligt

VROUW

Luister
hij kijkt naar haar, ze zetten een stap in elkaars richting
luister
al die doden
al die oneindig vele mensen
die gestorven zijn
Zij kijkt naar hem
Luister
steeds wanneer ik in een stad ben
en wanneer ik op een heuvel sta
en over een stad uitkijk
zo
dan kijk ik van het ene huis naar het andere
en denk dat er van de mensen die daar nu wonen
in die huizen
die daar nu werken
over een paar jaar helemaal niet zo lang
niemand meer over is
spoedig zijn ze allemaal weg
en zijn er andere mensen
in die huizen
op die straten
De een na de ander worden alle mensen vervangen
door andere mensen
allemaal worden ze vervangen
dat denk ik
en als je eens
honderd jaar terug denkt
of niet eens zo ver
toen waren er heel andere mensen
in die stad
op die straten
maar de stad is er nog
en de huizen

MAN

Ja
Daarom is het
geloof ik
dat ik zo

van oude huizen houd
ze behoeden hen die er ooit waren
maar er niet meer zijn
op een bepaalde manier
in ieder geval
kijkt haar aan, lacht
is dat zo
Snel
Je weet dat ik
een paar oude huizen heb gehad

VROUW

vragend
Jij hebt

MAN

Ja
Maar ik ben niet zo handig
ben niet geschikt voor zulke oude huizen
Ik kan ze niet in stand houden
Ik ben verhuisd
heb ze verkocht

VROUW

Je hebt

MAN

Ja
wij dus
Pauze

VROUW

loopt naar hem toe, leest de inscriptie op de grafsteen waar hij voor staat, kijkt hem aan
Dorthe von Obstfelder
1873-1903
Hij loopt naar de volgende grafsteen, zij volgt hem, leest
Knut Hjelmeland
1959-1982
Ze kijken elkaar aan, slaan hun ogen neer. Zij kijkt hem aan
Heb je hem gekend
Hij schudt zijn hoofd
Ken jij iemand die hier
op dit kerkhof ligt

MAN

Ja

VROUW

vragend
Veel

MAN

Ja
Korte pauze